

Чланак високог представника за БиХ, Кристијана Шварц-Шилинга: “БиХ мора преузети одговорност”

БиХ мора преузети одговорност

Европска унија се у југоисточној Европи суочава са јединственим тестом. Уколико се, као што се очекује, у предстојећим седмицама постигне споразум о будућем статусу Косова, биће покренута највећа цивилна мисија у историји. Имајући то на уму, вриједи размотрити и послеријатно искуство у Босни и Херцеговини.

Моји претходници на мјесту високог представника и специјалног представника ЕУ у Босни и Херцеговини активно су користили своје посебна овлаштења, тако што су, рецимо, наметали законе и смјењивали политичаре, како би се постигао напредак у мировном процесу и стабилизовале државне институције БиХ. Током раних послеријатних година, интервенционистичка политика била је прикладна да би се омогућило спровођење Дејтонског мировног споразума, процес одлучивања који је требало да осигура одрживу будућност за Босну и Херцеговину. Да се није примјењивала таква политика, повратак избјеглица не би био могућ.

Међутим, наметнуте одлуке не доносе дугорочна рјешења, нити помажу изградњи самоодрживе државе. Оне слабе положај домаћих политичара и угрожавају напоре међународне заједнице да помогне Босни и Херцеговини да што прије сама преузме одговорност.

Међународна заједница налази се у Босни и Херцеговини како би домаћим политичарима помогла, а не како би се према њима односила покровитељски. У том смислу, мора се прихватити чињеница да политичари, између осталог, и гријеше, и да је то дио процеса изградње осјећаја одговорности. Дугорочно гледано, само грађани БиХ, политичари и грађанско друштво могу изградити сигурно и демократско окружење за себе саме.

Када сам преузео своју садашњу дужност у фебруару 2006. године, свјесно сам одлучио да не идем интервенционистичким путем којим су ишли моји претходници; умјесто тога, изабрао сам политику одговорности домаћих органа. Тада сам најавио да ћу своја посебна овлаштења користити само у екстремним ситуацијама. И од тада се држим тог принципа, и, колико год је то могуће, тражим одговорност домаћих политичара и органа.

Као резултат такве политике, на површину су испливале стварне контрадикторности ове земље. Резултати су истовремено и охрабрујући и разочаравајући. Домаћи органи сами су увели порез на додату вриједност. Босна и Херцеговина постала је чланица НАТО-вог програма Партнерство за мир, те потписница Споразума о слободној трговини у Средњој Европи (ЦЕФТА). Избори 2006. године били су демократски и мирни, по први пут одржани без међународне помоћи. Ове године, странке су формирале коалиције и договориле политички програм без међународне интервенције. Додуше, пет мјесеци након избора.

Поред ових успјеха, било је и разочаравајућих дешавања. Први покушај реформе устава, након дугих преговора, у априлу је одбачен у Парламенту, јер су за подршку недостајала два гласа. Преговори о реформи полиције дошли су у ћорсокак. Непостојање воље за компромисом – посебно међу представницима Републике Српске – и даље представља највећу препреку потписивању Споразума о стабилизацији и придруживању са Европском унијом. То је допринијело националистичкој реторици у току предизборне кампање, што је довело у питање сам Дејтонски споразум.

У таквој ситуацији, показало се неопходним да високи представник задржи своја посебна овлаштења. Као посљедица кашњења у процесу реформи у Босни и Херцеговини, те дешавања у широј регији, закључио сам да ће транзиција ка одговорности домаћих органа потрајати дуже него што је претпостављано прије годину дана. Као резултат тога, препоручићу Савјету за имплементацију мира, који се у понедељак и уторак састаје у Бриселу, да мандат Канцеларије високог представника продужи за годину дана.

Неки критичари сада траже повратак на политику међународних интервенција, што би значило одбацити

све оно добро што је постигнуто у међувремену због проблема на које се наишло. Међутим, опасна је илузија мислити да је наметањем могуће изградити функционалну државу, оживјети економију и учврстити помирење. Институције и демократски процеси могу функционисати само уколико грађани ове земље и политичари вјерују у њих. Реформски процеси показују да постоји суштинска воља да се поново успостави ред. У слједећих неколико мјесеци ови процеси се морају наставити и – уз помоћ међународне заједнице – успјешно окончати.

Уставна реформа остаје кључни фокус мога мандата. Споразум који је постигнут у Дејтону имао је за циљ да оконча рат и није довољан за изградњу демократских и ефикасних државних структура. Преговори о новом уставу не треба да се ограниче само на политичке странке, у њих од самог почетка морају бити укључени и парламент и грађанско друштво. Нови устав мора одговарати европским стандардима и вриједностима, како би Босни и Херцеговини омогућио пут у Европу.

Упркос свему, изгледи за 2007. годину су охрабрујући. Уколико се постигне консензус, можемо можда чак и да се надамо и потписивању Споразума о стабилизацији и придруживању са Европском унијом на прољеће. То би надаље имало позитиван утицај на уставну реформу.

Само уколико политичари БиХ буду преузимали све више одговорности у своје руке, уз пажљиве смјернице међународне заједнице, ова земља ће бити у стању да пређе свој европски пут.